

12 червня
Загальнонімецький
інформаційний день щодо
антисемітизму та расизму.
Школи за демократію!

День Анни Франк 2023

Ідеали

Анна Франк мріє про кращий світ – і переховується від нацистів. Працівник бюро Віктор Куглер ризикує життям, щоб рятувати єврейських друзів та подруг. Мисткиня Лін Ялдаті приєднується до Руху опору проти німецької окупації Нідерландів. Анна, Віктор та Лін жили під час націонал-соціалістичного тоталітарного режиму та Голокосту. У рамках виставки ти дізнаєшся більше про їхні ідеали та те, як переплелися їхні історії.

Анна Франк

1929–1945

Анна Франк народилася у Франкфурті-на-Майні та має німецьке та єврейське походження. Вона багато думає про світ та любить писати.

У 1933 до влади у Німеччині приходять нацисти. Вони – анти-семіти, тому виключають євреїв та єврейок зі суспільства: не дозволяють їм ані навчатися, ані навчати у школах, бойкотують єврейські підприємства. Нацисти та їхні прихильники залякують та переслідують євреїв.

Сім'я Анни вирішує виїхати до Амстердама та спочатку почувається там безпечно, проте у 1939 німці розв'язують Другу світову війну. Незабаром вони окуповують Нідерланди та переслідують євреїв і там.

У 1942 сім'я Анни починає переховуватися. В сховку Анна записує свої думки та почуття у щоденнику. Вона вірить, що всі люди рівні, та що лад у суспільстві можна змінити:

"Як було б гарно, якби кожен не вагався ні хвилини, щоб помалу змінити світ!"

Будні у сховку повні страху. До Анни доходять чутки про масові вбивства євреїв та єврейок. "Зараз не час для мрій" – пише Анна 15 липня 1944 року. Попри все їй хочеться триматися своїх ідеалів, "бо я все ще вірю у добро всередині людей".

Через два тижні Анну арештовують – поліцейські викривають сховок. Анну та її сім'ю переміщують до транзитного табору Вестерборк. Звідти у вантажних вагонах їх депортують до Аушвіцу. Через два місяці нацисти перевозять Анну та її сестру Марго до концентраційного табору Берґен-Бельзен. Там вони, як і багато інших, помирають, ослаблені тифом. Зі сім'ї Франків лише батько Отто пережив Голокост.

2

1933
Anne Frank mit ihrer Mutter Edith und ihrer großen Schwester Margot auf der Hauptstraße in Frankfurt am Main, Foto, März 1933.

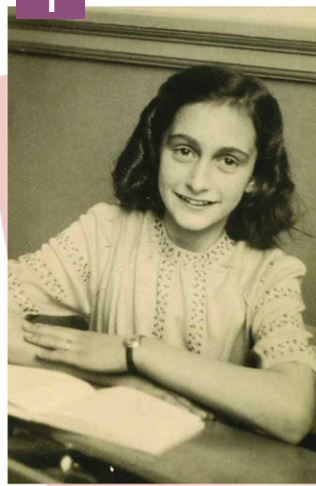
3

Das Gemälde von Heinz Heide zeigt die Buchverbrennung in Frankfurt am Main am 10. Mai 1933. Die Nazis verbrennen Bücher.

4

1940
Deutsche Militärkraftwagen durch Amsterdam, die Hochstraßen sind besetzt. Foto, 16. Mai 1940.

1

6

Anne Frank

1929–1945

Sie schreibt gern und macht sich viele Gedanken über die Welt. Anne Frank. Sie kommt aus Frankfurt am Main und ist deutsch und jüdisch.

Seit 1933 sind die Nazis in Deutschland an der Regierung. Sie sind antisemitisch und schließen Jüdinnen*Juden aus der Gesellschaft aus: Jüdische Schüler*innen und Lehrkräfte werden aus den Schulen gedrängt. Jüdische Geschäfte werden boykottiert. Die Nazis und ihre Anhänger*innen bedrohen und verfolgen Jüdinnen*Juden mit Gewalt.

Annes Familie wandert nach Amsterdam aus und ist dort zunächst sicher. Doch 1939 beginnen die Deutschen den Zweiten Weltkrieg. Sie besetzen bald die Niederlande und verfolgen nun auch hier Jüdinnen*Juden.

1942 taucht Annes Familie unter. Im Versteck schreibt Anne ihre Gedanken und Gefühle in ein Tagebuch. Sie glaubt an die Gleichheit aller und daran, dass sich das Zusammenleben in der Gesellschaft verändern lässt:

7

»Wie wunderbar ist es, dass niemand auch nur eine Minute zu warten braucht, um die Welt langsam zu verändern!«

Doch der Alltag im Versteck ist voller Angst. Anne hört Gerüchte über den Massenmord an Jüdinnen*Juden. Es sind keine guten Zeiten für Träume, schreibt sie am 15. Juli 1944. Trotzdem möchte Anne an ihren Idealen festhalten, »weil ich noch immer an das innere Gute im Menschen glaube.«

Zwei Wochen später wird Anne verhaftet. Die Polizei hat das Versteck entdeckt. Anne und ihre Familie kommen ins Durchgangslager Westerbork. Von dort werden sie in Güterwägen nach Auschwitz deportiert. Nach 2 Monaten bringen die Nazis Anne und ihre Schwester Margot ins Konzentrationslager Bergen-Belsen. Dort sterben sie wie viele andere völlig entkräftet an Fleckfieber. Von der Familie Frank überlebt nur Vater Otto den Holocaust.

9

1942–1944
Das Versteck der Familie Frank befindet sich in Amsterdam in einem Hinterhaus. Auf der Karte oben rechts ist die Lage des Verstecks zu sehen. Foto, 1942.

10

Anne Frank im Versteck. Anne hat viele auf ein Foto geachtet. Anne hat geschrieben im Tagebuch, in dem Foto sind die Personen zu sehen, die im Versteck gelebt haben. Foto, 2020.

11

Ein Durchgangslager Westerbork in einem Güterzug. In einem Zug werden Juden in das Konzentrationslager Auschwitz. Das Foto wurde 1942 oder 1943 im Auftrag der niederländischen Regierung gemacht.

12

1945
Die Abwrackung des Krematoriums im Lager Bergen-Belsen. Ein britischer Soldat macht dieses Foto von einem Häftling.

13

Die symbolische Grabsteine für Margot und Anne wurde 1999 auf dem Gelände der Konzentrationslager Bergen-Belsen. Der genaue Ort ihres letzten Aufenthalts ist unbekannt. Foto, 1999.

- 1 Анна Франк любить книжки. З початком німецької окупації Нідерландів вона мусить відвідувати єврейську школу в Амстердамі. Фото, грудень 1941.
- 2 Анна з матір'ю Едіт та старшою сестрою Марго на центральній площі Франкфурта-на-Майні. Фото, березень 1933.
- 3 Картина Гайнца Вельке, на якій зображене спалення книжок у Франкфурті-на-Майні 10 травня 1933 року. Нацисти переслідують тих, хто не погоджується з ними.
- 4 Німецькі військові машини їдуть Амстердамом. Нідерланди в окупації. Фото, 16 травня 1940.
- 5 Фото Марго, Отто, Анни та Едіт Франків, зроблене у травні 1941 поблизу їхнього помешкання на площі Мерведеплейн.
- 6 Анна вдома за своїм письмовим столом. Батьки Анни заохочують її інтерес до літератури. Фото, 1941.
- 7 На свій тринадцятий день народження, 12 червня 1942, Анна отримує в подарунок від батьків щоденник. У сховку Анна пише короткі оповідання та казки. Фото, 1998.
- 8 Одне з останніх фото Анни, зроблене у травні 1942. Невдовзі після того її сім'я починає переховуватися.
- 9 Сховок сім'ї Франків знаходиться у задній частині будинку. Крім них там переховується ще четверо людей. Фото, 1957.
- 10 У сховку Анна вішає на стіну фото своїх кумирок і пише у щоденнику, сидячи за столом коло ліжка. На фото – відреконструйована кімната, 2020.

- 11 У транзитному таборі Вестерборк євреї та єврейки мусили сідати на поїзд до концентраційного табору Аушвіц. Фото зроблене у 1942 або 1943 за завданням керівництва табору.
- 12 Союзники перемагають Німеччину у Другій світовій війні. У квітні 1945 було звільнено концентраційний табір Берген-Бельзен. На фото, зроблене британським солдатом – одне з масових поховань.
- 13 У 1999 на території меморіального комплексу Берген-Бельзен був встановлена символічна надгробна плита для Марго та Анни. Місце точного поховання їхніх тіл не відоме. Фото, 2020.

Віктор Куглер

1900–1981

У 1933 Віктор починає працювати на батька Анни, Отто. Його компанія продає загущувачі для джему. З початком німецької окупації Нідерландів у 1940 євреям більше не можна було мати у власності підприємства. Віктор – не єврей, тому офіційно директором стає він, убезпечуючи таким чином Отто та саму компанію.

Тим часом нацисти арештовують та депортують євреїв та єврейок. Отто та Едіт Фрэнкі вирішують переховуватися. Разом з дітьми Анною та Марго вони ховаються у будівлі компанії. Разом з ними там знаходять притулок ще чотири знайомі євреї. Віктор та інші забезпечують їхні потреби. Віктор часто приносить газети та журнали та знаходить гроші на продукти. Анна пише в щоденнику про Віктора, що "йому іноді забагато колосальної відповідальності за нас вісьмох, і він майже не може говорити від придушеної нервовості та хвилювання".

Допомагаючи, Віктор керується своїм ідеалом дружби, знаючи, що за це він може бути жорстоко покараним. Коли у 1944 поліція викриває сховок, Віктора заарештовують теж. Спочатку його відправляють до в'язниці, а тоді – до концентраційного табору Амерсфорт, де він мусить тяжко працювати. Під час штурму табору союзниками у травні 1945 йому вдається втекти. Віктор повертається додому та переховується. Незабаром війна закінчується. Коли потім його запитували, чому він вирішив допомагати, Віктор казав:

"Я не міг залишити своїх кращих друзів на поталу нацистам!"

1 3 1920 Віктор Куглер живе у Нідерландах. Фото зроблене приблизно у 1930.

2 Віктор із матір'ю позують у фотостудії в його рідному місті Врчлабі (яке тоді належало до Австро-угорської імперії, зараз – Чехія). Фото, 1909.

3 Під час Першої світової війни Віктор служить в австрійському флоті. Фото, близько 1917.

4 Фірма Отто "Опекта" на вулиці Принсенграхт, 263 в Амстердамі. З 1942 у задній частині її будівлі переховувалися Фрэнкі та їхні знайомі. Фото, 1947.

5 Рекламна листівка загушувачів для джему фірми "Опекта" Отто Фрэнка. Близько 1934.

6 У бюро фірми "Опекта": зліва сидить Віктор і нотує замовлення, крайня справа – його колега Міп Гіс. Пізніше вона описувала його як "постійно серйозного, ділового та ввічливого". Фото, 1941.

7 Рухома шафа, яка прикривала вхід до сховку Фрэнків. Такий камуфляж придумав Віктор. Фото, 1954.

8 "Куглер робить мені таку радість щопонеділка, коли приносить "Кіно та театр"! – пише Анна у щоденнику. Вона любить читати про кінозірок і вирізає їхні фото. Випуск "Кіно та театру" за квітень 1944.

9 Гестапо робить усе, щоб викрити якомога більше євреїв у Нідерландах. Карл Йозеф Зільбербауер керував операцією викриття сховку та арештом причетних.

10 У цій в'язниці на вулиці Гавенстрат у Амстердамі Віктор провів місяць влітку 1944. На цьому фото він вказав на вікно, де, як він здогадується, була його камера. Фото, без дати.

11 Нідерландці та нідерландки вітають канадських солдат у Амстердамі 8 травня 1945 року. Німецька окупація нарешті позаду. Фото.

12 Після закінчення війни у жовтні 1945 Отто знову зустрічається з тими, хто допомагали йому та його родині переховуватися. Зліва направо: Міп Гіс, Йоганес Клейман, Отто, Віктор і Бел Воскуйл. Фото.

13 У 1973 ізраїльський національний меморіал Яд Вашем надав Віктору почесне звання "Праведника народів світу". Це звання присуджують неевреям, які намагалися врятувати євреїв під час Голокосту.

14 Фото соратників та їхніх коханих, зроблене у 1973: справа на софу опирається Віктор, зліва сидять Міп та Бел. Віктор в той час мешкає у Канаді.

15 Після виходу на пенсію Віктор виступає, розповідаючи історію сховища. На дерев'яній дощечці, яку він тримає в руках, стоїть дата його народження та номер камери у в'язниці. Фото, близько 1980.

1 3 1920 Віктор Куглер живе у Нідерландах. Фото зроблене приблизно у 1930.

2 Віктор із матір'ю позують у фотостудії в його рідному місті Врчлабі (яке тоді належало до Австро-угорської імперії, зараз – Чехія). Фото, 1909.

3 Під час Першої світової війни Віктор служить в австрійському флоті. Фото, близько 1917.

4 Фірма Отто "Опекта" на вулиці Принсенграхт, 263 в Амстердамі. З 1942 у задній частині її будівлі переховувалися Фрэнкі та їхні знайомі. Фото, 1947.

5 Рекламна листівка загушувачів для джему фірми "Опекта" Отто Фрэнка. Близько 1934.

6 У бюро фірми "Опекта": зліва сидить Віктор і нотує замовлення, крайня справа – його колега Міп Гіс. Пізніше вона описувала його як "постійно серйозного, ділового та ввічливого". Фото, 1941.

7 Рухома шафа, яка прикривала вхід до сховку Фрэнків. Такий камуфляж придумав Віктор. Фото, 1954.

8 "Куглер робить мені таку радість щопонеділка, коли приносить "Кіно та театр"! – пише Анна у щоденнику. Вона любить читати про кінозірок і вирізає їхні фото. Випуск "Кіно та театру" за квітень 1944.

9 Гестапо робить усе, щоб викрити якомога більше євреїв у Нідерландах. Карл Йозеф Зільбербауер керував операцією викриття сховку та арештом причетних.

10 У цій в'язниці на вулиці Гавенстрат у Амстердамі Віктор провів місяць влітку 1944. На цьому фото він вказав на вікно, де, як він здогадується, була його камера. Фото, без дати.

11 Нідерландці та нідерландки вітають канадських солдат у Амстердамі 8 травня 1945 року. Німецька окупація нарешті позаду. Фото.

12 Після закінчення війни у жовтні 1945 Отто знову зустрічається з тими, хто допомагали йому та його родині переховуватися. Зліва направо: Міп Гіс, Йоганес Клейман, Отто, Віктор і Бел Воскуйл. Фото.

13 У 1973 ізраїльський національний меморіал Яд Вашем надав Віктору почесне звання "Праведника народів світу". Це звання присуджують неевреям, які намагалися врятувати євреїв під час Голокосту.

14 Фото соратників та їхніх коханих, зроблене у 1973: справа на софу опирається Віктор, зліва сидять Міп та Бел. Віктор в той час мешкає у Канаді.

15 Після виходу на пенсію Віктор виступає, розповідаючи історію сховища. На дерев'яній дощечці, яку він тримає в руках, стоїть дата його народження та номер камери у в'язниці. Фото, близько 1980.

Лін Ялдаті

1912–1988

Коли у 1940 німецька армія окупує Нідерланди, Лін приєднується до Руху опору. Вона, танцівниця та співачка єврейського походження, організовує документи для переслідуваних та поширює газети. На підпільних домашніх концертах разом зі своїм чоловіком Ебергардом Лін виконує пісні на їдиші. Вона ризикує власним життям, щоб допомагати іншим переслідуваним. Потім вона напише про свій час у Русі опору: "Я була рада нарешті також могли щось робити."

У 1943 Лін, її сестра Янні та брат Якоб, батьки Йосеф та Фейтьє разом з Ебергардом та іншими починають переховуватися у віддаленому будинку коло Амстердама на ім'я "Високе гніздо" – допоки будинок не викривають та їх всіх не арештовують.

У транзитному таборі Вестерборк Лін та Янні знайомляться зі сім'єю Фрэнків. Звідти їх депортують в одному поїзді до концентраційного табору Аушвіц. Через кілька тижнів їх обох перевозять до Берген-Бельзена. Тут теж панує насильство. Їжі майже немає. Поширюються хвороби.

Лін бачить смерть Анни та Марго навесні 1945. Невдовзі британські солдати звільняють Берген-Бельзен. Зі сім'ї Лін лише вона та сестра Янні пережили Голокост.

Досвід в Русі опору та таборах смерті залишаються з Лін на все життя. Вона продовжує співати на їдиші, хоча після масового вбивства євреїв зовсім мало людей говорить цією мовою в Європі. Вона плакає пам'ять про Голокост:

"Те, що сталося, не сміє стати забутим, щоб ніхто більше не переживав те, що довелося пережити нам."

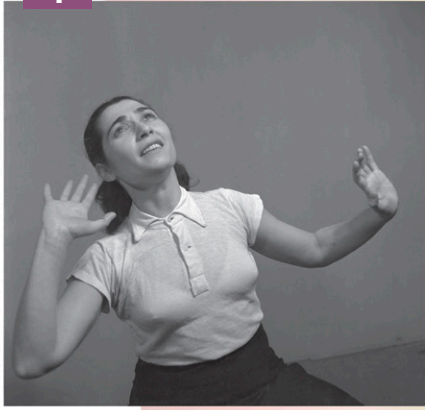
2

um 1918

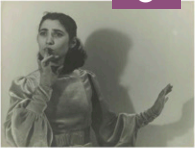
Lin kommt 1918 als Neugeborene in Bergheim zur Welt, auf dem Bild ist sie mit ihren Eltern Eberhard und Fijte und ihre beiden Schwestern Jenny und Janny im Alter von vier bis sieben Jahren zu sehen. Foto, um 1918.

1

Die Konzertistin Jaldati tritt nach dem Zweiten Weltkrieg wieder auf jiddischen Musik auf. Auf ihrem Album erschienen 1947 die Nummer 88420. Nur ein Konzentrationslager beschreibt bekanntlich die häufige jiddische 'Höhenangabe'. Foto, 1947.

3

Als Jugendliche kommt Lin gegen ihren Willen ihrem jüdischen Schwesternbruder Eberhard nahe und lernt den Pianisten Eberhard kennen. Foto, 1939.

4

Eberhard ist ein Pianist aus Deutschland und auch ein Kommunist. Die beiden werden im Jahr 1939, 1943.

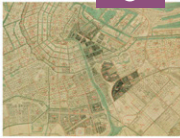
5

1941

Als Teil der Operation 'Erntevogel' werden jüdische Zwangsarbeiterinnen und Zwangsarbeiter auf einen Lastwagen in Polen, 1941.

6

Die Stadtverwaltung Amsterdam erstellt 1941 für die Nazis einen Karte über die Wohnorte der 80.000 jüdischen Bürgerinnen und Bürgerinnen. Punkte markieren ihre Wohnorte.

Als die deutsche Armee 1940 die Niederlande besetzt, geht Lin Jaldati in den Widerstand. Die jüdische Tänzerin und Sängerin organisiert Ausweise für Verfolgte. Sie verteilt auch Zeitungen. Bei illegalen Hauskonzerten treten Lin und ihr Mann Eberhard mit jiddischen Liedern auf. Lin riskiert ihr Leben, um anderen Verfolgten zu helfen. Später schreibt sie über ihre Zeit im Widerstand: »Ich war froh, endlich auch etwas tun zu können.«

1943 verstecken sich Lin, Schwester Janny, Bruder Jacob und die Eltern Joseph und Fijte in einem abgelegenen Haus bei Amsterdäm. Das Haus trägt den Namen »Hohes Nest«. Auch Eberhard und weitere Untergetauchte leben dort. Bis die Polizei das Versteck entdeckt – und alle verhaftet.

Im Durchgangslager Westerbork lernen Lin und Janny die Familie Frank kennen. Von dort werden sie im gleichen Zug ins Konzentrationslager Auschwitz deportiert. Wenige Wochen später bringen die Nazis sie nach Bergen-Belsen. Auch hier ist Gewalt alltäglich. Es gibt kaum Essen. Krankheiten breiten sich aus.

8

1945

Das Foto zeigt Lin neben ihrem Bruder Jakob Brillesleper. In der Mitte stehen in der Reihenfolge von links nach rechts: Lin, Jakob und die Schwester Jenny. Foto, um 1945.

9

Ein Jahr nach der Befreiung von Bergen-Belsen macht ein britischer Soldat im 17. April 1945 dieses Foto von überlebenden Häftlingen. Lin wiegt zu diesem Zeitpunkt nur noch 18 kg und ist schwer krank.

7

Im jüdischen Wohngebiet Amsterdam um 1942 Lin, ihre Axtelie, Eberhard und andere Häftlinge. Das Foto zeigt das Haus von Eberhard, Foto, um 1942.

Lin wird Zeugin von Annes und Margots Tod im Frühjahr 1945. Wenig später befreien britische Soldaten Bergen-Belsen. Von Lins Familie überleben nur sie und ihre Schwester Janny den Holocaust.

Ihre Erfahrungen im Widerstand und in den Konzentrationslagern beschäftigen Lin ihr gesamtes Leben. Sie singt weiter Lieder auf Jiddisch – auch wenn nach dem Massenmord nur noch wenige Menschen in Europa diese Sprache sprechen. Lin setzt sich für die Erinnerung an den Holocaust ein:

»Was geschehen ist, darf nicht vergessen werden, damit sich für niemanden das wiederholt, was wir ertragen mussten.«

10

Nach dem Krieg verlor Otto Frank von Lin die Tochter Margot und Margot im Konzentrationslager starb. Lin besang ihren Tod auf dem November 1945 und ihrem Grabstein.

11

1950er

Eberhard und Lin waren mit dem Anwalt Hans Frank in der jüdischen Gemeinde. Sie lebten in der Zeit, als kommunisten jüdische Lin an die Arbeit eines jüdischen Übersetzers, Foto, 1952.

12

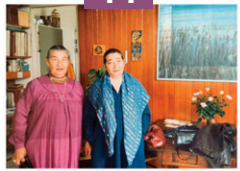
Lin und Eberhard 1952 bei einem Konzert. Sie sind mit Lin und Eberhard im Hintergrund zu sehen. Foto, um 1952.

13

1986

14

Die Schwestern Janny und Lin (Mitte) als Jüdische Frauen in Westerbork und überleben den Holocaust. Janny ist im Jahr 1943 in der DDR 1945 und Janny in den Niederlanden, Foto, und sie ist als Lin Teil 1986 in einem Konzert, Foto, 1986.

15

Ein QR-Code und ein Link zu einer Aufnahme von Lin Jaldati in Amsterdam, Foto, 1986.

- 1 Після Другої світової війни мисткиня Лін Ялдати знову виступає з музикою на ідиші. На її лівому передпліччі стоїть номер 88420. Такі татування робили тільки у концентраційному таборі Аушвіц. Фото, 1946.
- 2 Лін народилася у 1912 році під іменем Ребека Лінтьє Брілєслейпер. На цьому фото вона позує з батьками Йосефом та Фейтьє та молодшою сестрою Янні. Її брат Якоб народився у 1921. Фото, близько 1918.
- 3 У підлітковому віці Лін проти волі батька брала уроки танців. Пізніше вона вибрала собі сценічне ім'я Лін Ялдати. Фото, 1939.
- 4 Ебергард – піаніст з Німеччини, комуніст – як і Лін. Вони стають парою. Фото, 1939.
- 5 У 1941 нацисти та їхні поплічники почали депортувати нідерландських євреїв та єврейок. На цьому фото німецькі поліцейські примусово вивозять чоловіків. Фото.
- 6 У 1941 міська влада Амстердама складає для нацистів карту місць проживання 80 000 містян єврейського походження. Чорними цятками позначено адреси.
- 7 У цьому будинку коло Амстердаму у 1943 ховалися Лін, її найближчі рідні, Ебергард та інші переслідувані. Ліс захищав будинок від зайвих очей. Фото, без дати.
- 8 Фото з паспорту молодшого брата Лін, Якоба Брілєслейпера. Він та їхні батьки були вбиті в Аушвіці. Фото, 1930-ті.

- 9 Фото колишніх ув'язнених, зроблене британським солдатом 15 квітня 1945 року, невдовзі після звільнення Берген-Белзена. Лін на той час була важкохвора та важила 28 кг.
- 10 Після війни Отто Франк дізнається від Лін, що його доньки Анна та Марго були вбиті під час Голокосту. Лін підтверджує їхню смерть у своєму листі від листопада 1945 року.
- 11 У 1952 Ебергард та Лін з дітьми Катінкою та Ялдою переїжджають з Нідерландів до НДР. Як комуністка Лін вірить у побудову кращої Німеччини. Фото, 1952.
- 12 У 1959 Лін з Ебергардом влаштовують концерт у Лондоні, вшановуючи пам'ять про Голокост. На сцені – портрет Анни Франк. Фото.
- 13 Лін з Ебергардом часто виступали зі вже дорослими Катінкою та Ялдою, на цьому фото – у Німецькому театрі в Берліні. Фото, 1986.
- 14 Сестри Янні та Лін, єврейки, обоє боролися у Русі опору та пережили Голокост. Хоча Лін у 1952 переїхала до Східної Німеччини, а Янні залишилася в Нідерландах, вони були у близьких стосунках аж до смерті Лін у 1988. Фото, 1986.
- 15 Скануй QR-код, щоб подивитись один з виступів Лін Ялдати.

kurzelinks.de/gclo